

SLOVENSKI
PRAVOPIŠ

IZDALO IN ZALOŽILO
ZNANSTVENO DRUŠTVO

LJUBLJANA
1935

PO PRAVOPISNIH IN PRAVOREČNIH NAČELIH, KI JIH JE ODOBRI
LA PRAVOPISNA KOMISIJA ZNANSTVENEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI,
STA IZDAJO PRIREDILA A. BREZNIK IN F. RAMOVŠ

NAKLADA PRI JUGOSLOVANSKI KNJIGARNI R. Z. Z O. Z.
V LJUBLJANI

NATISNILA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI
(PREDSTAVNIK FRANCÈ ŠTRUKELJ)

13. Z malo pišemo naslove in označbe: *sv. oče* (papež), *kralj*, *cesar*, *papež*, *sultan*, *šah*, *minister*, *ban*; enako v nagovorih: *g. minister*, *g. ban* itd.; dalje: *o. (oče)*, *p. (pater)*, *m. (mati)*, *dr. (doktor)*, n. pr. *o. Stanislav Škrabec*, *p. Hipolit*, *m. Elizabeta*; *dr. France Prešeren*.

14. VI. Z veliko začetnico se piše vsaka prva beseda v stavku, napisih, podpisih ter v premem govoru za dvopičjem.

V premem govoru za dvopičjem, n. pr. *Vzdihoval sem v teh žalostnih dneh in neki gospod mi je rekel: Manj besed, gospodje, in več dela!* (Cankar).

Kadar je stavek med narekovajema le del celotnega stavka in se ta z vmesnim stavkom ali za klicajem, vprašajem itd. nadaljuje, se piše z malo začetnico, n. pr. „*Saj res,*“ *pravi cesar*, „*precej moram poslati po Krpana*“

O pisavi in sklanji tujih lastnih imen

15. Tuja lastna imena se pišejo v slovenščini na dva načina: v tuji ali domači obliki. S slovenskim pravopisom (po izreki) jih pišemo v knjigah, ki so namenjene preprostemu ljudstvu.

Tuja lastna imena se ravnaajo po naslednjih pravilih.

1. Kadar imamo za tuja krajevna imena slovansko ime ali obliko, rabimo to, n. pr. *Dunaj*, *Rim*, *Pariz*, *Gradec*, *Benetke*, *Oglej*, *Nemčija*, *Bavarsko*, *Videm* (Udine), *Poreč* (Parenzo), *Pulj* (Pola), *Solnograd* (Salzburg), *Aniža* (Enns), *Budišin* (Bautzen), *Draždani*, rod. *Draždanov* (Dresden), *Gdansko* (Danzig), *Heb* (Eger), *Lipsko*, rod. *Lipskega* ali *Lipska* (Leipzig), *Podmokli* (Bodenbach), *Rujana* (Rügen), *Tubing* (Tübingen) itd.

Prisiljeno je sloveniti imena kakor Inomost, Frankobrod itd.; boljše je rabiti tujo obliko Innsbruck, Frankfurt.

16. 2. Slovanska lastna imena pišemo v nespremenjeni obliki; slovenskemu pravopisu (črkopisu) prilagodimo le bolj znana krajevna imena, n. pr. *Lvov* (poljsko Lwów), *Varšava* (poljsko Warszawa), *Praga* (češko Praha) itd. Sklanjamo jih po zgledu slovenskih osnov, n. pr. *Mickiewicz* (izg *Mickjevič*), rod. -cza, daj -czu, orod. s -czem (kakor slov. kovač). Imena

• češko končnico *-cký* (n. pr. Palacký), poljsko končnico *-cki* (n. pr. Krasicki) in *-ski* (Pilsudski), rusko končnico *-ski* (n. pr. Dostojevski) sklanjamo po zgledu slov. *Koseski*, tedaj: Palacký, Palackega; Krasicki, Krasickega; Dostojevski, Dostojevskega itd. Ruska imena na *-oj* in *-ov* (prvotno pridevnik, n. pr. Tolstoj, Gorčakov) sklanjamo kakor slov. samostalnice, n. pr. Tolstoj, Tolstoja, Tolstoj; Trubeckoj; Gorčakov, Gorčakova, Gorčakovu; Čehov, Čehova itd.; pridevniki imen na *-ov* imajo končnico *-ovlji*, *-ovlja*, *-ovlje*, n. pr. *Čehovlje črtice*.

3. Staroklasična (grška in latinska) imena pišemo v 17. slov. obliki, sklanjamo pa jih po osnovi, ki jo imajo v grškem ali latinskem jeziku.

a) Če imajo v vseh sklonih isto osnovo, jih sklanjamo po zgledu slov. osnov, n. pr. *Troja*, *Troje*, *Troji* itd.; *Atene*, *Aten*, *Atenam*; *Tebe*, *Teb*, *Tebam*; *Delfi*, *Delfov*, *Delfom*; *Levktra*, *Levkte*, *Levktrom* (množinska imena).

b) Če imajo v odvisnih sklonih drugačno osnovo kot v imenovalniku, pridržimo tujo osnovo, n. pr. *Stiks*, rod. *Stiga*; *Lahes*, *Laheta*; *Ksenofon*, *Ksenofonta*; *Ajas*, *Ajanta*; *Herakles*, *Herakleja*; *Ares*, *Areja*; *Tetis*, *Tetide*; *Laokoon*, *Laokoonta*; latinska imena: *Cicero*, *Cicerona*; *Kato*, *Katona*; *Ceres*, *Cerere*; *Juno*, *Junone*; *Mecenas*, *Mecenata*; dalje: *Sapfo*, rod. *Sapfe*, prid. *Sapfin*, *-ina*, *-ino*; *Alekto*, rod. *Alekte*; *Leto*, rod. *Lete*.

V imenovalniku ednine so bolj znana imena tuje končnice odpahnila, n. pr. *Homer* (gr. *Homeros*), *Livij* (lat. *Livius*), *Ovid* (lat. *Ovidius*), *Sokrat* (gr. *Sokrates*), *Orest* (gr. *Orestes*), *Herodot* (gr. *Herodotos*) itd.

4. Lastna imena drugih jezikov pišemo v nespremenjeni obliki. Sklanjatev se ravna v pisavi po tuji pisni osnovi, v izreki pa po tuji fonetični (glasovni) osnovi, n. pr. *Descartes*, rod. *Descartesa*, svoj. prid. *Descartesov* (izg.: dekárt, dekúrta, dekártov); *Calais*, rod. *Calaisa*, prid. *calaiski* (izg.: kalé, kaléja, kaléjski); *Diderot*, rod. *Diderota*, prid. *Diderotov* (izg.: didró, didrója, didrójev).

Glede sklanjatve pomni:

a) V odvisnih sklonih odpahujemo nemi *-e-*, razen v primerih, kjer označuje izreko spred stoječega soglasnika. Zgledi: 19.

Baltimore (izg.: baltimor), rod. *Baltimora*, v *Baltimoru*; *Morse* (izg.: mors), *Morsa*, *Morsov* aparat; *Lafontaine* (izg.: lafõtên), rod. *Lafontainea*, prid. *Lafontainov*. Če nemi -e- označuje izreko spred stoječega soglasnika, ga pridržimo, n. pr. *Cambridge* (izg.: kémbridž), rod. *Cambridgea* (izg.: kembridža); *George* (izg.: džordž; angleški gospodarstvenik), rod. *Georgea* (izg.: džordža), *Georgeov* (izg.: džordžov). *Lesage* (izg.: lesáž), rod. *Lesagea* (izg.: lesaža), *Lesageov* (izg.: lesažov). Če bi oblika z odpahnjenim -e postala nejasna, ga pridržimo, n. pr. *Poe* (Edgar), rod. *Poeja*, prid. *Poejev* (izg.: pó, pója, pójev).

b) Osnovam na -e, -i in na **poudarjeni samoglasnik** pritikamo končnico -j-; osnove na -e: *Goethe* (izg.: göte), rod. *Goetheja*, svoj. prid. *Goethejev*; *Bramante*, *Bramanteja*, *Bramantejev* itd.; osnove na -i: *Assisi* (izg.: asizi), rod. *Assisija*, v *Assisiju*; *Manzoni* (izg.: manconi), *Manzonija*, *Manzonijev*; osnove na poudarjeni samoglasnik: *Zola* (izg.: zolá), rod. *Zolaja*, prid. *Zolajev*; *Hugo* (izg.: ügó) Viktor, *Hugoja* (izg.: ügója); *Barthou* (izg.: bartú), rod. *Barthouja*; *Boileau* (izg.: bwaló), *Boileauja* (izg.: bwalója); *Bourdaloue*, rod. *Bourdalouja*; *Richelieu*, rod. *Richelieuja*.

Če se skupina samoglasnikov končuje na -i (-y), se -j- ne piše, n. pr. *Broadway* (izg.: bródvé), rod. *Broadwaya* (izg.: bródvéja); *Macaulay* (izg.: mekôli), rod. *Macaulaya* (izg.: mekôlija); *Cambrai* (izg.: kãbrê), *Cambraia*.

c) Ostale osnove gredo po slov. zgledih, n. pr. *Brentano*, rod. *Brentana*, daj. *Brentanu* (kakor slov. Jenko); *Boccaccio* (izg.: bokkáčo), rod. *Boccaccia* (izg.: bokkáča), svoj. prid. *Boccacciiov* (izg.: bokkačov); (pri tujih imenih se -o- za mehкими soglasniki ne spreminja v -e-l); *Brescia* (izg.: brešja), rod. *Brescie*, v *Brescii* (izg.: brešje, v brešji).

20. Če so tuja imena **sestavljena** iz dveh ali več imen, se sklanja samo drugo (zadnje) ime, n. pr. *Campo* (izg.: Kampo) *Formio*, rod. *Campo Formia*, v *Campo Formiu*.

Pri nenavadnih ali manj rabljenih krajevnih imenih sklanjanje lahko opustimo, n. pr. v *Karlsruhe*, pri *Waterloo*, v *Peru* itd.

Bolj znana in mnogo rabljena krajevna imena pišemo v domači (fonetični) obliki, n. pr. *Bruselj*, *Lizbona*, *Ženeva*, *versajski mir*, *marsejski zločin* itd.

Novi slovenski pravopis

Težnja vsakega kulturnega jezika je, da dobi svojo splošno veljavno enotno slovnico in svoj enotni, povsod priznani pravopis. Za slovenski jezik je na vseh šolah v dravski banovini odločilna Breznikova Slovenska slovnica. Na osnovi te slovnice so sestavljene tudi Slovenske čitanke za I.—IV. razred srednjih šol, ki so jih sestavili profesorji dr. Bajec, dr. Kolarič, dr. Rupel, Sovre in Šolar in ki tvorijo poleg Breznikove slovnice najvažnejše učne knjige za pouk slovenskega jezika. Posebnega pravopisa, ki bi obsegal kolikor toliko vse slovenske besede in ki bi ga človek mogel rabiti za svetovalca ob vsakem dvomu, pa Slovenci do l. 1935. nismo imeli. To pomanjkljivost v zgradbi slovenskega književnega jezika so čutili posebno sestavljavci omenjenih čitank in iz njih srede je izšla pobuda, naj sestavi dr. Anton Breznik v zvezi z vseučiliškim profesorjem dr. Francetom Ramovšem slovenski pravopis, ki bi obsegal kar največ slovenskih besed, ki bi ostal za daljšo dobo v veljavi in ki naj ga izda Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani.

Težko pričakovani Breznik-Ramovšev Slovenski pravopis je izšel l. 1935. in javnost ga je sprejela z velikimi nadami, da je s tem vprašanje našega pravopisa za daljšo dobo rešeno. Kritika pa je opozorila na pomanjkljivosti v SP. Zato sta sestavljavca knjigo ponovno pregledala in ji dodala seznam popravkov, kako je treba nekatere pomanjkljivosti odpraviti. Ta seznam popravkov pošilja kraljevska banska uprava vsem šolam z naročilom, naj ga vstavijo v svoj izvod Slovenskega pravopisa, če ga imajo, ali kadar si ga bodo omislile.

Da bi bil pravopis enoten tudi v šolah, odrejam na temelju § 29. in točke 4. § 39. zakona o banski upravi:

Po vseh šolah v dravski banovini naj se s šolskim letom 1937./38. uvede Breznik-Ramovšev pravopis.

Za ta odlok se je odločila kraljevska banska uprava zbog naslednjih razlogov:

I. Pisatelj odločilne slovenske slovnice dr. Anton Breznik je izjavil, da bo novi pravopis v celoti prevzel v 5. izdaji svoje Slovenske slovnice, ki bo izšla, ko bo 4. izdaja razprodana. S tem bo tudi dejansko uveden novi pravopis po vseh šolah, koder se rabi Breznikova slovnica, ki je itak odločilna za vse šolske knjige.

II. Sestavljavci čitank za nižje razrede srednjih šol so izjavili, da bodo novi pravopis uveljavili v novih izdajah slovenskih čitank, ki so odločilne za pouk slovenščine v nižjih razredih srednjih šol, zlasti ker učenci I. in II. razreda nimajo Breznikove Slovnice, ampak je slovnica kar dodana čitanki.

III. Posebno odločilna je bila za kraljevsko bansko upravo izjava avtorjev Pravopisa, gg. Breznika in Ramovša, da smatrata sedanjo obliko slovenskega pravopisa, kar se njiju tiče, za dokončno in da v novi izdaji Slov. pravopisa ne bosta ničesar spreminjala z izjemo kake manjše pomanjkljivosti, ki je pri ponovnem natančnem pregledu knjige nista zapazila. Upravičeno se more torej pričakovati, da bo dobil s Slov. pravopisom slovenski jezik za daljšo dobo potrebno trajno obliko v pravopisnem pogledu.

IV. Kraljevska banska uprava se strinja z izjavo, ki jo je glede novega pravopisa podalo Slavistično društvo v Ljubljani, ki je o stvari razpravljalo na sestanku dne 24. aprila 1936 in izjavilo,

»da sprejme Slovenski pravopis, ki sta ga sestavila profesorja Breznik in Ramovš, za osnovo slovenskemu pisanju s popravki očitnih napak in nekaterih nedoslednosti, ki so se vrinile v izdajo. To pa iz naslednjih razlogov:

1. ker je enotnost v pogledu pravopisa nujno potrebna;

2. ker osnov SP kritika ni ovrгла in niso različne od dosedanjih;

3. ker v posameznostih ne more voditi do enotnosti nikakršno znanstveno (zgodovinsko, etimološko ali fone-

tično) raziskavanje, marveč samo dogovorna praktična odločitev, ki je zadeva volje in discipline;

4. ker tistih nekaj napak, nedoslednosti in pomanjkljivosti, ki jih je kritika v posameznostih ugotovila, ne jemlje SP njegove osnovne vrednosti;

5. ker je nesoglasje z obstoječimi odobrenimi učnimi knjigami le začasno in bo odpadlo z novimi izdajami;

6. ker sta ga izdala v imenu pravopisne komisije v okviru Znanstvenega društva najboljša poznavalca našega jezika;

7. ker sicer ni upanja, da dobimo kak drug izčrpen pravopis, ki bi ga splošno vsi priznali, in bi tako stanje moralo voditi v popolno anarhijo.«

V. Odločitev glede pravopisa je postala neobhodno potrebna tudi zaradi tega, ker so se šole obračale na kraljevsko bansko upravo z vprašanji, ali naj se držijo starega ali novega pravopisa; ali naj se n. pr. kratica za besedo dinar piše z veliko začetnico po dosedanji praksi v dravski banovini (odlok višjega šolskega sveta v Ljubljani z dne 19. dec. 1921, št. 17.599) ali z malo začetnico, kot zahteva SP in kakor pišejo Srbi in Hrvatje; ali naj se šteje »dvajset pet« po dosedanji naši šolski praksi (odlok višjega šolskega sveta z dne 14. sept. 1921, št. 11.323) ali »pet in dvajset«, kakor zahteva SP. Vsa taka vprašanja so s tem rešena v smislu SP in se s tem razveljavljajo vsi zadevni odloki šolske oblasti, v kolikor niso v skladu s SP.

Zato smatra kraljevska banska uprava za potrebno, da se po vseh šolah čimprej uvede novi pravopis. V teku šolskega leta naj se sicer pravopis ne menja, pač pa naj se vse učiteljstvo vseh šol z novim pravopisom dobro seznanijo do pričetka šolskega leta 1937./38., ko naj ga uvede v vseh šolah brez izjeme in sicer tako, da pri posameznih besedah, ki so v učbenikih pisane po dosedanjem pravopisu, opozori učence na pisavo po novem pravopisu. Posebno vestno naj se dela to po meščanskih, srednjih in učiteljskih šolah.

Da bo učiteljstvu to delo kar mogoče olajšano, dodaja kraljevska banska uprava tej okrožnici A. seznam popravkov k SP, B. seznam razlik med poslednjo (četrti) izdajo Breznikove Slov. slovnice in SP, C. seznam razlik med čitankami za I.—IV. razred srednjih šol in SP in seznam najpogostejših besed, ki se po SP drugače pišejo nego doslej.

Ban:

Dr. NATLAČEN, l. r.